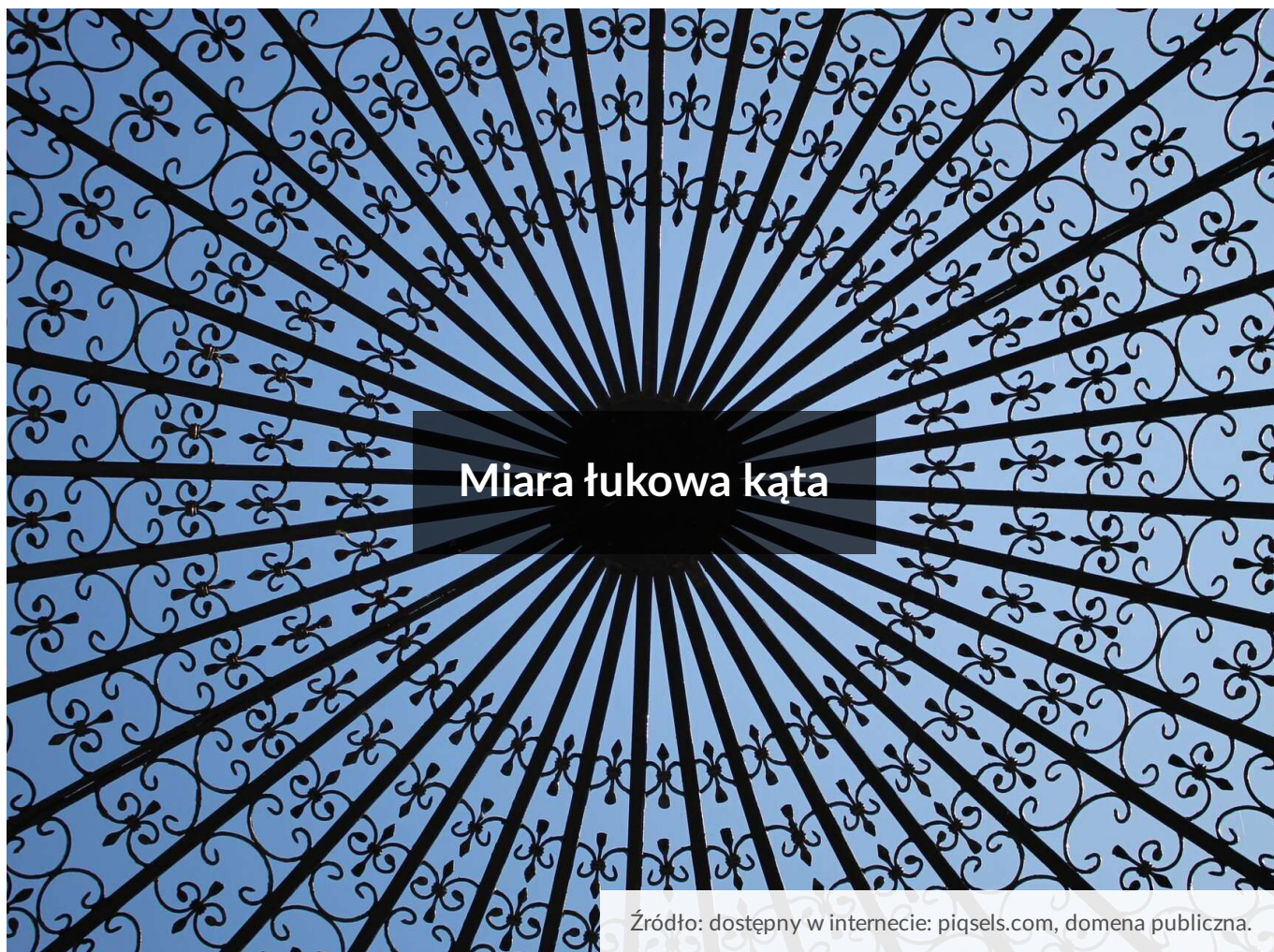

Miara łukowa kąta

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Galeria zdjęć interaktywnych](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Kąty możemy podawać w różnych miarach, stosując różne podziały:

- na stopnie,
- gradusy (w geodezji),
- rumby (w nawigacji morskiej),
- tysięczne (w artylerii) czy radiany.

W geometrii najczęściej używa się miary stopniowej, a w naukach przyrodniczych – miary łukowej. W tym materiale poznasz definicję oraz własności miary łukowej kąta. Bazując na zdobytej wiedzy oraz przedstawionych przykładach, rozwiążesz ćwiczenia interaktywne.

Źródło: Library of Congress, dostępny w internecie: www.unsplash.com.

Twoje cele

- Zdefiniujesz miarę łukowej kąta oraz pojęcie radianu.
- Wyznaczysz miary kątów w mierze łukowej.
- Wykorzystasz miarę łukową kąta do rozwiązywania problemów matematycznych.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując przygotowany zestaw ćwiczeń interaktywnych.

Przeczytaj

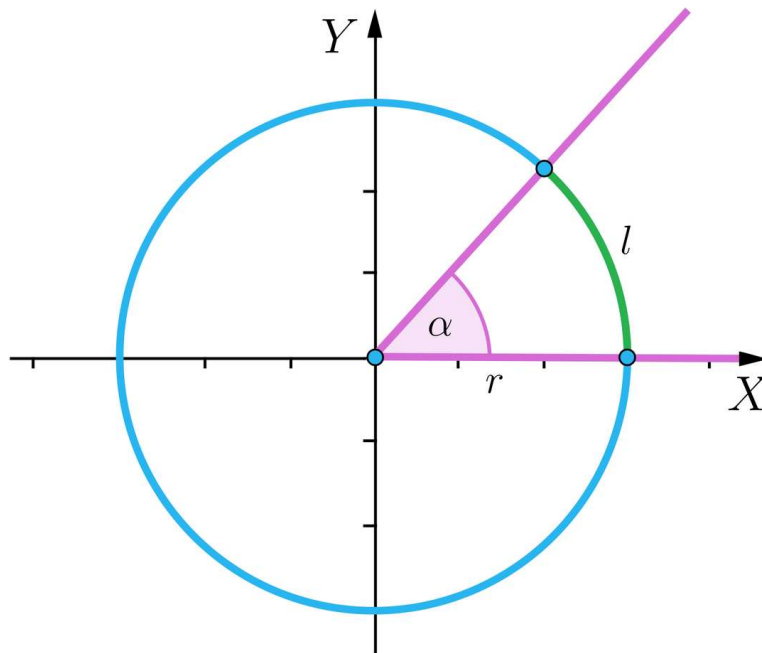

Miarę łukową kąta stosuje się w większości nauk technicznych. Jak ją wyznaczyć?

Narysujmy okrąg o promieniu r i kącie środkowym α .

Kąt α wycina w okręgu łuk o długości l .

Długość łuku l obliczamy ze wzoru $l = \frac{\alpha}{360^\circ} \cdot 2\pi r$.

Definicja: miara łukowa kąta

Miarą łukową kąta nazywamy stosunek długości łuku l do długości promienia r .

Korzystając z definicji oraz rysunku możemy zapisać, że:

$$\alpha = \frac{l}{r}$$

Zauważmy, że przy zmianie długości promienia r , zmienia się proporcjonalnie długość łuku l , zatem stosunek tych wielkości jest zawsze taki sam.

Podstawową jednostką miary łukowej kąta jest 1 **radian** (w skrócie zapisujemy: rad). Zapis rad będziemy pomijać.

Definicja: radian

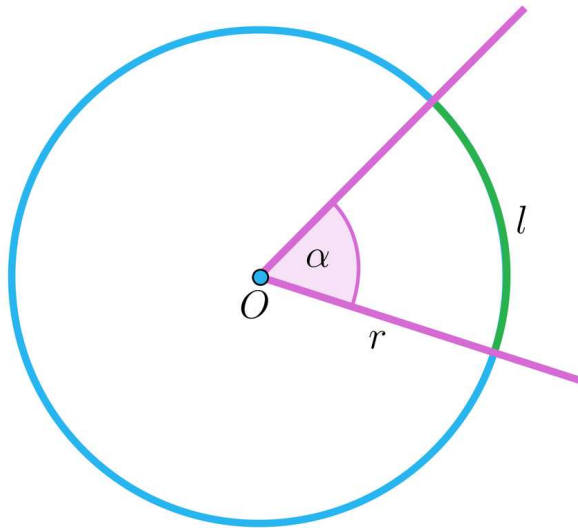
Radianem nazywamy miarę kąta jednostkowego w mierze łukowej.

Jeżeli $r = 1$, to miara łukowa kąta jest równa długości wyznaczonego łuku.

Przykład 1

Obliczymy miarę łukową kąta środkowego, jeżeli promień okręgu ma długość $\frac{4}{5}$, a łuk wycięty przez kąt środkowy ma długość 8.

Narysujmy okrąg i wprowadźmy oznaczenia, jak na poniższym rysunku.

Z danych przedstawionych w zadaniu wynika, że $r = \frac{4}{5}$ oraz $l = 8$.

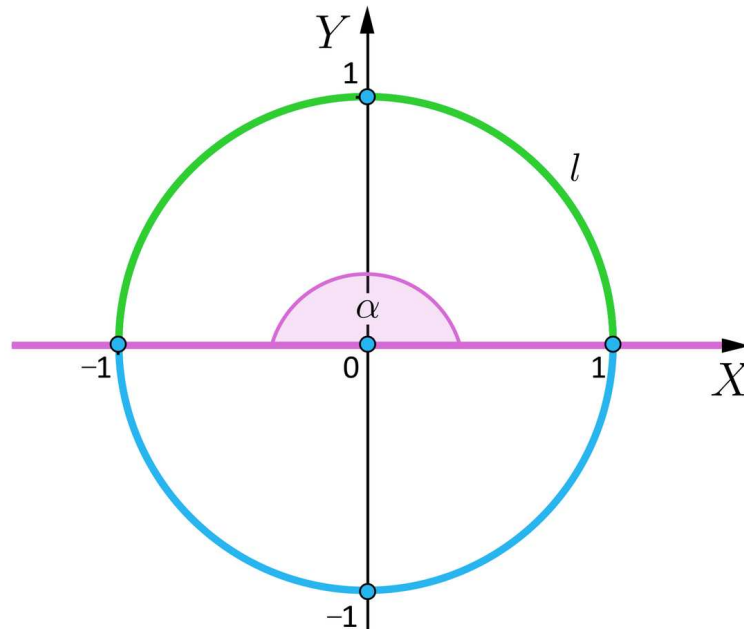
Zatem korzystając ze wzoru na miarę łukową kąta $\alpha = \frac{l}{r}$, otrzymujemy:

$$\alpha = \frac{8}{\frac{4}{5}} = 8 \cdot \frac{5}{4} = 10$$

Przykład 2

Obliczymy, ile radianów ma kąt półpełny.

Narysujmy okrąg o promieniu $r = 1$ i zaznaczmy w jego środku kąt półpełny.

Korzystając ze wzoru na długość łuku otrzymujemy:

$$l = \frac{180^\circ}{360^\circ} \cdot 2\pi \cdot 1 = \frac{1}{2} \cdot 2\pi = \pi$$

$$\alpha = \frac{l}{r}, \text{ zatem } \alpha = \frac{\pi}{1} = \pi.$$

Liczba π oznacza stosunek długości okręgu do długości jego średnicy. Jest to wielkość stała, która nie zależy od długości promienia okręgu.

W tabeli przedstawiono miary podstawowych kątów w stopniach i radianach.

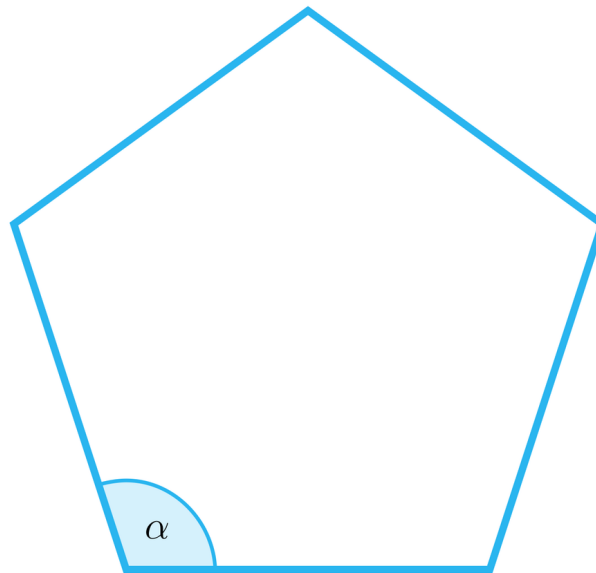
miara kąta w stopniach	90°	180°	270°	360°
miara kąta w radianach	$\frac{\pi}{2}$	π	$\frac{3}{2}\pi$	2π

Na podstawie tabeli możemy wyciągnąć następujące wnioski:

- jeżeli kąt α jest ostry, to $0 < \alpha < \frac{\pi}{2}$,
- jeżeli kąt α jest rozwarty, to $\frac{\pi}{2} < \alpha < \pi$,
- jeżeli kąt α jest wypukły, to $0 < \alpha < \pi$,
- jeżeli kąt α jest wklęsły, to $\pi < \alpha < 2\pi$.

Przykład 3

Wyznamy miarę łukową kąta wewnętrznego w pięciokącie foremnym.

Sumę miar kątów wewnętrznych w dowolnym wielokącie obliczamy ze wzoru $S = (n - 2) \cdot \pi$, gdzie n oznacza liczbę boków wielokąta.

Zatem suma miar kątów wewnętrznych pięciokąta wynosi: $(5 - 2) \cdot \pi = 3\pi$.

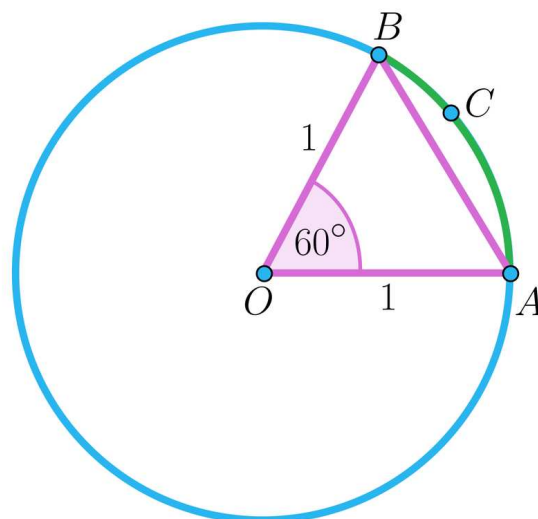
Ponieważ miary kątów wewnętrznych w pięciokącie foremnym są jednakowe, zatem miara jednego kąta α wynosi:

$$\alpha = 3\pi : 5 = \frac{3}{5}\pi$$

Przykład 4

Pokażemy, że kąt o mierze 1 radiana jest mniejszy od kąta o mierze 60° .

Narysujmy trójkąt równoboczny AOB o boku długości 1 oraz łuk ACB wyznaczony przez ramiona kąta środkowego o wierzchołku w punkcie O .

Kąt ma miarę 1 rad wtedy i tylko wtedy, gdy długość łuku jest taka sama jak długość promienia okręgu, w którym ten łuk został wyznaczony przez ramiona kąta środkowego.

Niech l będzie długością łuku ACB . Wówczas miarę łukową kąta 60° obliczymy jako stosunek długości łuku do długości boku trójkąta, czyli $\frac{l}{1}$.

Zauważmy, że długość łuku ACB jest większa od długości boku trójkąta AOB , zatem $l > 1$.

Wobec tego $\frac{l}{1} > 1$.

Czyli kąt o mierze 1 rad jest mniejszy od kąta o mierze 60° .

Ciekawostka

Kąt o mierze 1 rad jest w przybliżeniu równy kątowi o mierze $57,3^\circ$, co wynika z tego, że $1 \text{ rad} = \frac{180^\circ}{\pi}$.

Słownik

miara łukowa kąta

stosunek długości łuku wyznaczonego przez kąt środkowy w okręgu do długości promienia tego okręgu

radian

miara kąta jednostkowego w mierze łukowej kąta

Galeria zdjęć interaktywnych

Polecenie 1

Zapoznaj się z galerią zdjęć interaktywnych, a następnie wykonaj poniższe polecenie.

Polecenie 2

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

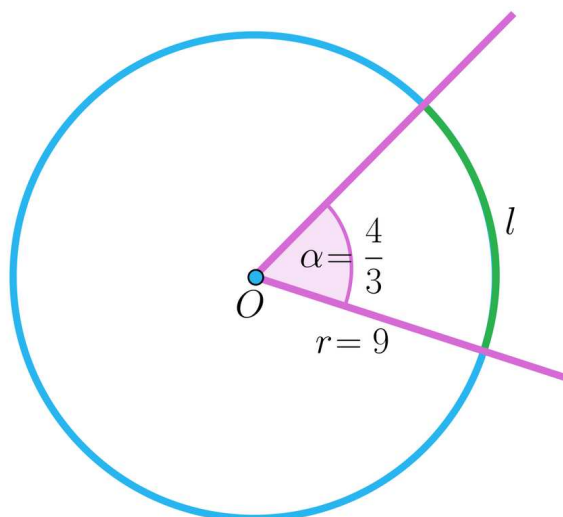

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z rysunkiem zamieszczonym poniżej.

Ćwiczenie 4

Oblicz miarę łukową kąta zewnętrznego w siedmiokącie foremnym.

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

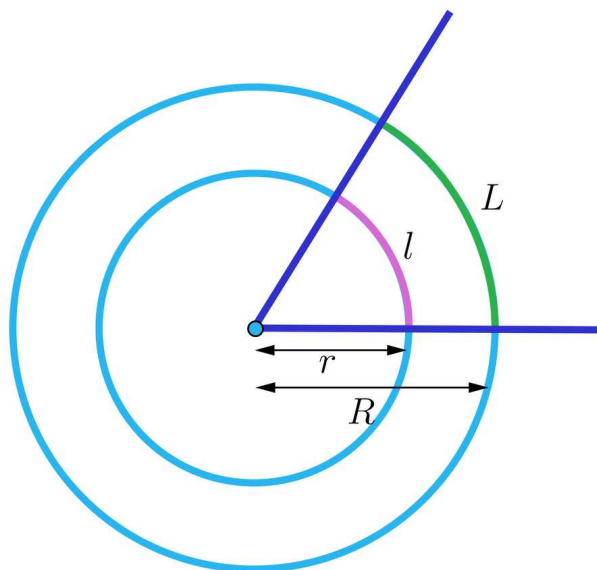
Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Oblicz długość L łuku z rysunku, jeżeli wiadomo, że $l = 5$, $r = 6$ oraz $R = 9$.

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Wójtowicz

Przedmiot: Matematyka

Temat: Miara łukowa kąta

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

VII. Trygonometria. Zakres podstawowy. Uczeń:

Zakres rozszerzony 1) stosuje miarę łukową, zamienia miarę łukową kąta na stopniową i odwrotnie;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- określa miarę łukową kąta oraz stosuje pojęcie radianu,
- wyznacza miary kątów w mierze łukowej,
- wykorzystuje miarę łukową kąta do rozwiązywania problemów matematycznych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- z użyciem e-podręcznika;
- objaśnienie nowej wiedzy;
- tworzenie przez analogię.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- e-podręcznik;
- komputery z dostępem do Internetu dla uczniów.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel inicjuje rozmowę wprowadzającą w temat: „Miara łukowa kąta”.
2. Rozpoznawanie wiedzy uczniów. Uczniowie tworzą pytania dotyczące tematu zajęć, na które odpowiedzą w trakcie lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszycie minimum dwa pytania. Następnie nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy. Grupy na przemian zadają przygotowane wcześniej pytania grupie przeciwnej, która udziela odpowiedzi. Nauczyciel uzupełnia wyjaśnienia.
2. Uczniowie wykonują w parach polecenia w sekcji „Galeria zdjęć interaktywnych”, w razie potrzeby mogą wspomagać się materiałem z e-podręcznika.
3. Uczniowie w kolejnym kroku rozwiązują ćwiczenia nr 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się”. Każdy z uczniów robi to samodzielnie. Po ustalonym czasie wybrani uczniowie przedstawiają rozwiązania. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.
4. W następnym kroku uczniowie wykonują w grupach zadania numer 3, 4 i 5. Następnie wybrana grupa prezentuje swoje rozwiązania. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia informacje.
5. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia numer 6, 7 i 8 po wykonaniu każdego z nich następuje omówienia rozwiązania przez nauczyciela.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Materiały pomocnicze:

- [Katy i ich rodzaje.](#)

Praca domowa:

1. Zadanie dla kolegi/koleżanki. Uczniowie dobierają się w pary i opracowują zadania analogiczne do ćwiczeń 7 i 8 z sekcji „Sprawdź się”. Następnie przesyłają je do siebie mailem, rozwiązują i na następnej lekcji porównują wyniki.

Wskazówki metodyczne:

- Materiał w sekcji „Galeria zdjęć interaktywnych” można potraktować jako zadanie domowe dotyczące analizy problemu do tematu „Miara łukowa kąta”.